

Faruk Duman
Tom
Sawyer'ın
Kitap
Okuduğu
Kulübe

FARUK DUMAN
TOM SAWYER'IN
KİTAP OKUDUĞU
KULÜBE

© 2015, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Kasım 2015, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Düzeltili: Aylin Samancı, Mert Tokur

Mizanpaj: M. Atahan Sıralar

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Tasarım (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası

Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. Gelincik Sokak No: 6 Kat: 3 Güven İş
Merkezi, Bağcılar, İstanbul

Sertifika No: 22749

ISBN 978-975-07-2774-0

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750727740

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

FARUK DUMAN
TOM SAWYER'IN
KİTAP OKUDUĞU
KULÜBE

DENEME

Faruk Duman'ın Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Seslerde Başka Sesler, 1997

Av Dönüşleri, 1999

Nar Kitabı, 2001

Pîrî, 2003

Keder Atlısı, 2004

Kırk, 2006

Sencer ile Yusufçuk, 2009

Adasız Deniz, 2010

İncir Tarihi, 2010

Ve Bir Pars, Hüzünle Kaybolur, 2012

Baykuş Virane Sever, 2013

Köpekler İçin Gece Müziği, 2014

FARUK DUMAN, 1974'te Ardahan'da doğdu. Ankara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü'nden mezun oldu. *Av Dönüşleri*'yle 2000 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı, *Keder Atlısı*'yla 2004 Haldun Taner Öykü Ödülü'nü, *Adasız Deniz*'le 2011 Memet Fuat Deneme Ödülü'nü, *İncir Tarihi*'yle de 2011 Yunus Nadi Roman Ödülü'nü kazandı. Can Yayınları'nda editör olarak çalışmaktadır.

İçindekiler

Çocukluk Çağı	13
İlk Okumalar	15
Kaz	18
Çocukluğa Özlem	20
Masalların Dili	22
Kureyş'in Kurtlarını Beklemek	24
Dil	33
Folklor	35
Okurdan Ne Bekleriz	37
Yazardan Ne Bekleriz	39
Köroğlu	41
Yaratıcı Yazarlık	44
Totaliter	45
Hasan Ali	46
Gürz	49
Yalnızlık	50
Kahramanların Gölgesinde	54
Kendinden Bir Parça	58
Tahsin Yücel	62
Halk Hikâyesi	65

Güzellik	67
Rüya	70
<i>Germinal</i>	74
İntihar	77
Tren	81
Okumak	87
Füruzan	89
Erdal Öz	92
Ferit Edgü	96
Doğa	101
Bıçak	104
Yaşar Kemal	108
Bozuk Form	116
Gösteri	118
Betimleme	121
Oidipus	123
Bulamayan	128
Taşra	131
Kasaba	134
Kovada Bulut	137
Yine Klasikler	142
Zorbanın Sonu	144
Dil Devrimi	145
Yürüyen Ağaçlar	148
Leopar	151
Dizin	155

ve kaçın içinizde taşıdığımız sonsuzluktan

Baudelaire

ÇOCUKLUK ÇAĞI

Çocukluk çağı nice zengin çağdır; insan, zihninin bütün yaratıcı ataklığını doyuncaya kadar yaşar. Her nesnede başka nesnelere izini görür, her gün yeni bir şeyle tanışır. Doğa bitimsiz bir serüvenler ağıdır onun için. İnsanın keşif yüzyılıdır, önyargı diye bir şey yoktur. Zira et tazedir daha, kanın önünde engel bulunmaz, akıntı da sürekli, rüzgâr da. Stevenson, *Define Adası*'nın çocuk kahramanı Jim Hawkins'i çocukluğun atak, meraklı, evrensel dünyasından çıkarıp getirmiştir. Böyle bir çocuk, dünyayı tanıyabilmek için yanıp tutuşur. Ve bunun için ne vardır elinde, öncelikle? Düşler. Bir gün Hawkins'e tek bacaklı, kötü bir korsandan söz ederler. Bunun üzerine çocuk, bir yandan o korsanı (John Silver'ı) aramaya (bunun için dört peni kazanacaktır ayda) bir yandan da düşler görmeye başlar: "Tek bacaklı kötü adam bizim oralara uğramadı, ama her gece düşlerimden çıkmaz oldu. Fırtınalı gecelerde rüzgâr bizim hanın duvarlarını döver, kıyıdaki kayalıklarda dev dalgalar gürlerken ben yatağımda korkuyla büzülür, o tek bacaklı adamın şeytan yüzünü bin bir biçimde düşünürdüm."¹ Kişinin serüveni

1. Akşit Göktürk çevirisinden.

de böyle başlar, esasta insanlığınki de: Aradığımız şeye türlü biçimler yakıştırır, onu bin bir olasılıkla düşünürüz. Acı, korku ve yaratıcı coşku iç içedir. Çocukluğunu acıdan, korkudan ve düşlerden uzak anımsayanlara ne yazık, etin tazeliğine yanıt vererek serüvenlere atılanlara ne mutlu.

İLK OKUMALAR

Demiryolu lojmanlarında otururduk. Ağaçlar içinde bir küçük mahalleydi burası. Dokuz taş ev vardı topu topu. Mahallenin çocukları olarak birlikte okula gider, birlikte saklambaç oynar, yaz gecelerini mahallenin ortasında bağdaş kurup birbirimize korku hikâyeleri anlatarak birlikte geçirirdik. Böyle gecelerde evlerimize girmek istemez, yaz tatilinin keyfini çıkarabilmek için elimizden geleni yapardık. Anlattığımız hikâyelere kendimizi öyle kaptırırdık ki, gece yarısına doğru akasya ağaçlarından kara gölgeler sarkardı. Bir köşede ak bir keçi peyda olur, hayvan yanımıza sokularak bir zaman sonra bizimle konuşmaya başlardı. Soluğumuzu tutarak dinlerdik onu. Bazen küçükler hafiften ağlamaya başlar, titreyerek bize sokulurdu. Onları anlatılanların yalnızca birer hikâye olduğuna inandırmak için akla karayı seçerdik. Hoş, keyfimizi kaçırdı bu. Çünkü hikâye, üzerine titrenilesi bir şeydir; büyüsü hemen kaçırılır ve baştan alındığında asla aynı tadı vermez.

O günlerde ben bir yandan kitap okumanın tadını da artık almış bulunuyordum. Jules Verne'i, Mark Twain'i okuyordum. Kendimi bütünüyle edebiyatın, daha doğrusu hayal kahramanlarının dünyasına kaptırmıştım. Sözelimi Tom Sawyer gibi yaşamak istiyordum; el yapı-

mı araçlarla (bir sırt çantası, bir yelek, bir bıçak, bir sapan vs.) balta girmemiş ormanlarda dolaşmak, ücra bölgelerdeki mağaralara gizlenmiş hazineleri ele geçirmek, hırsız ve dolandırıcılarla savaşmak... Ve tabii kendim için, kendi ellerimle bir ağaç ev inşa etmek... Bu durum bende varlığını hâlâ korur. Kişisel özelliklerimin pek azından hoşnutumdur. Çocukluk düşlerimi bugün de büyük oranda taşıyor olmak, bunlardan biridir örneğin.

O günlerde, elbette kendi ağaç evimi de inşa etmiştim. Yaşlı bir akasya ağacının dalları arasına kurmuştum bu evi. Ev dediysem, irice bir koltuk büyüklüğündeydi. Halatlar yardımıyla tırmanır, böylece akasyanın yaprakları arasında kaybolur, kitaplarımı burada okurdum. Özellikle yaz akşamları, evlerine dönenleri, kapı önlerinde salça ve turşu hazırlayan teyzeleri, köpeklerle kedileri ağaç evden seyretmek büyük eğlenceydi benim için.

Burada, yaprakların arasında saklanmış bir kaplan gibi hissedersiniz kendinizi.

O güzel kokulu akasya ağaçları bana çok şey öğretmişti. Örneğin, ağacın dış kabukları kolay sökülürdü. Ve çakı yardımıyla şekil vermek için birebirdi. Kolay ufalanmaz, rahat yontulurdu ve bu nedenle ince işler için de elverişliydi. Küçük biblolar yapılabildi bunlarla.

Ben o günlerde kuklalara meraklıydım. Küçük çakımla ağaç eve tırmandığım zaman kabukları yanıma alır, burada kuklalarla oyardım. Kollarla bacakları, gövdeyi ayrı ayrı oyar, sonra bunları misinalar yardımıyla birbirine bağlardım. Çok ilgi görürlerdi. Ben bu kuklaları o zaman beğenenlere armağan ederdim, saklamadım.

Yine de bu bana yeterli gelmiyordu. Bir gün, eski kümeslerden birini onararak burada yaz boyu Karagöz gösterileri düzenlemeye karar verdim.

Karagöz Sineması'ndan para kazandığımı saklamayacağım.

Yaz başında mukavva Karagöz takımımı, giriş biletlerini hazırladım, yardımcılarım aracılığıyla gösterinin duyurusunu yaptım. Kümes bu arada temizlenmiş, devasa bir perde hazırlanmış, mumlar yedeklenmişti. Ve tabii afişler de mahalledeki akasya ağaçlarına asılmıştı.

İlgi gerçekten büyük olmuştu. Büyüklere bile gelenler vardı. Karagöz'le Hacivat'ı inceli kalınlı seslerle konuşturuyor fakat ne olursa olsun oyunların asıllarına sadık kalmaya çalışıyordum. Karagöz'e saygısızlık etmekten korkuyordum; sanırsın yasalar beni izliyor... Sağ olsun, o zamanlar çok sevgili bir sınıf öğretmenimiz vardı, bana Karagöz metinleri getirmişti. Belki o nedenle, ezber etmiştim bu oyunları.

Bir süre bu Karagöz gösterileri sürdü. Bana ayrı bir gözle bakıyorlardı; büyükler uzaktan tatlı tatlı süzüyor, yaşlılar Karagöz'ün incelikleri hakkında bana soru yağıdırıyorlardı. Böbürleniyordum.

Yine de şunu belirtmeden bitiremeyeceğim; hem bu, bu hoş Karagöz anısının nasıl sona erdiği konusunda da fikir verecektir: Bizim gibilerin anlayamadığı, düşler dünyasının asla gerçek olmadığıdır. Elbette şikâyetçi değilim bundan. Sözelimi, matematiği, ticareti ve bunlara benzer şeyleri öğrenmedim. Ne iyi. Fakat çocukluğuma bakınca; zaten öğrenemezdim de... Zira arkadaşlarımdan biri, kafası bu işlere basan çakı gibi bir çocuk, hemen benim Karagöz Sineması'na rakip olmuş, evlerinin bahçesinde bir sinema da o açmıştı. Fakat onda bir yenilik vardı: Ezberlenmiş Karagöz oyunları yerine doğaçlama kovboy filmleri gösteriyordu. Red Kit biçiminde kuklalar hazırlamış, böylece benim tüm seyircimi de elimden almıştı.

Faruk Duman'ın *Adasız Deniz*'den sonraki ikinci deneme kitabı *Tom Sawyer'ın Kitap Okuduğu Kulübe*, yazarlar, kitaplar, güncel edebî tartışmalar arasında gezinen yazılardan oluşuyor. Günlük yaşamın içinden seçilmiş anekdotlarla birlikte, keyifli bir "okuma" yolculuğu vaat ediyor *Tom Sawyer'ın Kitap Okuduğu Kulübe*. Size de çayınızı demlemek kalıyor.

"Allah adına söz alan vaizlerin, halka nasıl yaşanacağını öğretmeye kalkışmaları yeni bir şey değil. Hasta kişilerin 'iktidar' olmak için deneyecekleri yollar sınırlı çünkü. Bunun sonucu da büyük acılarla ödenen büyük bedeller olmuş hep. Yine de, insanın yapıcı deneyimi, Zweig gibi yazarlar eliyle aktarılıyor elbette. Diyor ki Zweig: 'Bir halkın, diktatörlüğün sağladığı sıkı disiplin ve artan ortak vurucu güç gibi geçici avantajların bedelinin daima bireyin kişisel haklarıyla ödendiğinin ve her yeni kanunun, kaçınılmaz olarak eski bir özgürlüğe mal olduğunun ayırdına varması çoğunlukla biraz zaman alır.'"

